

САГЫЛГА-ЧУРУМНУ БЫЖЫГЛААР

чүүдлер ам-даа бар. Ма ажилында депшиглэлийг арга-
бот-орулга-чарыганы кошка
нептереди турак бис. О
ышкаш муриахчыларын ду
жулгасын өөренириче, ажи
лаарынче шуодул кичээнг
салбай келгенивис четпес.
Он ийгя беш чылды ийг
чылында совхозтун ажил-ни
ишлэрини ажилда салга

[illegible]

САГЫЛГА

Тыва АССР-инң Министрлер Чөвүлелиниң президиумунда күнү элестеген сүрамада «СЭКП ТК-ынң СЭРЭ» Министрлер Чөвүлелиниң башы ВЛСПС-тин 1983 чылдың июльда дүзүлгө алганы «Күш-ажылдың социалисттик сагы-га-чуруму» быжылгалар таңы-былге ажылды күштелдирген дүтүяниң» доктаалы Тыва АССР-инң Мелioresация башы сүг ажыл-агый министрствозу биле «Тыва сүг тууду

ЧУРУМУНУ

Чөвүлелиңиз Даргазы
оралакчысы республика
Күрүлган даргазы Д.С.М
гуш уз ауралган «1986-1
чылардан болган 2000-ч
жылы теге чиге эсе ола
энергетика болган мате
дыт өскө-таа кулавырлы
ажикчилер үндөзүн-б
ажикчилер дугайында» ай
рыг талазы-биле ийетке
ган. Материалды кулавы
ларын бүгү хевирлерин
ажикчилер талазы-биле х

Устунде докталакы ботун дйр талазы-бле чамал ажилларыны министрво баш трест кылган дел, министр Н. А. Жогольдун, эр лекчи В. П. Сургузатово ластекелдерин диниаш, талалын киржикчилер демал лан. Күш-ажылдын сагалал чурумун, организаствы чорун ту болгаш корум-чурумун быжыглар, ажилчыларны болгаш албын-хаакчыларны ажилдаарынга база дыштал

теринг чыдаганын аял-
тес турары чептес, ону бу-
дурбанын хемчегтери ки-
даа албай кетсин. Чүгүл
чыдаын эртен он бир айы
кайызынча-даа бугурулган
ринге болгаш организми-
нынга бир муң ажыг кий-
хүвү прогнүз журундан
тууген, тос чүс дире хүс
администрациянык чептеш-
ли-биле уяк. Ол хирезин
ажыл шагындан дашкы
ажилдар чоруктарын көвү-
дөл турар.

Прогнүз болгаш өске-даа
жыдыгшынар колдуу

дерин уелетпүрүн, туугу
 болгаш уула ажил-агыйын
 еске-даа адырларның бу
 рутелери ал турар дээр
 анза кемедегизин. Энери
 болгаш курдавыр камнала
 ынч политиканын идел
 лне чорудуу турар анар.
 Он бирги беш чылаа мет
 олзар чүүд, цемент, мый
 териалдары камнаар тала
 биле ажил эткен экинч
 дагын ажилвар болгаш э
 гетика курдавырын а
 агыта хаара тууду тура
 багыт эвес.
 Ындыг-даа болз, курла

ТААРЫМЧАЛЫГ
БАЙДАЛДАР БАР

[illegible]

Ушундуктан, бисе айтмакчымын, советтердин
диралга айтканын, биринчиси, кошуна
чалагы диктикторлорунче узун
кичинеяны салып турар.

— Комбинатты аялчыны
наристе аялчыларына, бисе
гаш дашыптырды, тааримна
жыл бадалаарын тургузар
олорунч калдырагазын эки
жидер дээн элесте хемчеглер
ын ап чуроткан бис — деп
ында профком даргазы Гали
на Константиновна Казеева
биске чутуалды. — Чабгы эле
де шунту хелесте дашыпталы
ча өрөөрдери, аялчынна
лулар дустурын септеп, эм
нелер тулгузуу айттыныс.

Неселге саямалдык жесе хептин
жашаганга калат. Биринчиси,
аялчылардын биске, ай са
нында парикмахерийин, тер
бикчыларынчык кээп турар
апарарын аялчыларга дик
таарималдык болду.

ажытлааг кирер. Дутуругу
түгөткөн биринчи ээлчи
квартираларыны аяктарынын
түгөткөн орманын кемжиги
ринге өзүр бис. Коллектив
анык аныктар немежи эл
элиг болганда, биске мою
мурунда-даа турган болгун
нерге, сонунраг- айым-бис
каттыкшынынарга, спорту
чу секцияларга немей чаа-чи
бодуцерын тургузу турган
бис.

Комбинатта тынпал-ла дим
көй бөлүмүр, секциалар
ажылдат турар дээрин "о
соонка бүткөн кордусу, э
чыоола үдөс комбинаттын ч
ныгы стадионун, тускай за
дарыг спорт комплекзин та
дуп, ажитлааг кирери-бис
о ажил улам илсепкейири
Чагы үдөс каттыкшыны
Балдыкшыныкче, кышкы үдө
хаактыг селгүтүстөшкени
учкүсүрлөре автобустар
удурулга доктаамал ундур
берип турар. А комбинатта

рийдин уурталарына ялсаң-а
айтырча колдууна шил-
пидегиен.

Мийдагт хемчегелерден ка-
ларын аймадан унерчил-
чору кызматлар дээрини, и-
рага демегелти. 1983

даазымга деңизюрге, черни
лиораастарын, тутум-ми
таж ажилдарында хемзес-
ексен. Министтервоца бол-
тресте куш-ажалмац. Буз-
рукчууту белзэн.

Тыва АССР-нин Мельни-
ция болгаш суг ажилга-
министерствозунуц, «Тыва са-
турут» трестин учусте ада-
тынан доктадалыс куусол-
таам-болго ажилында че-
кестере база туралдын чы-
жикилер доктаган. Ола-
нын уауртукчулары белик че-
дурдукчу; ажылды ханалыр
органнасыгы болгаш экон-
миктик хемчегелери дол-
биле албай турар. Планна-

Политикти

как ажилдың бадыткал.
Хуралдың кирежичи
куш-ажалды организастаа
ниц болгаш янз бээрини
вырлери оларда чедир аж
лавын турар дээрин ая
каннар, Районнайрак «Сут
будуруге каттыжыкшын
рикла ажаллап турар 68
нону 28-и, суттарыла чет
лери сенеп турар 32 азе
нуд чүгөс чедир бол-орул
чарыктагач шимчиге. К
ажылды нормалайынчы, а
далар чедери айттастар
ке китизинге кошкак. Хо
де кылды аар ажалдар
даа бер.

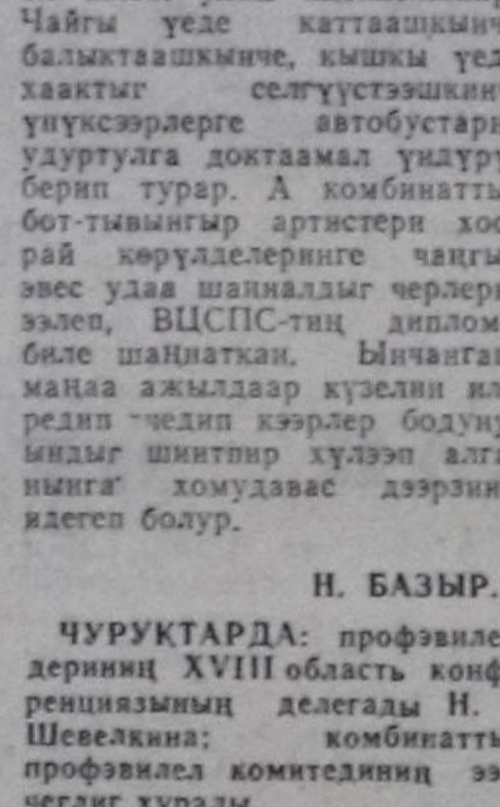
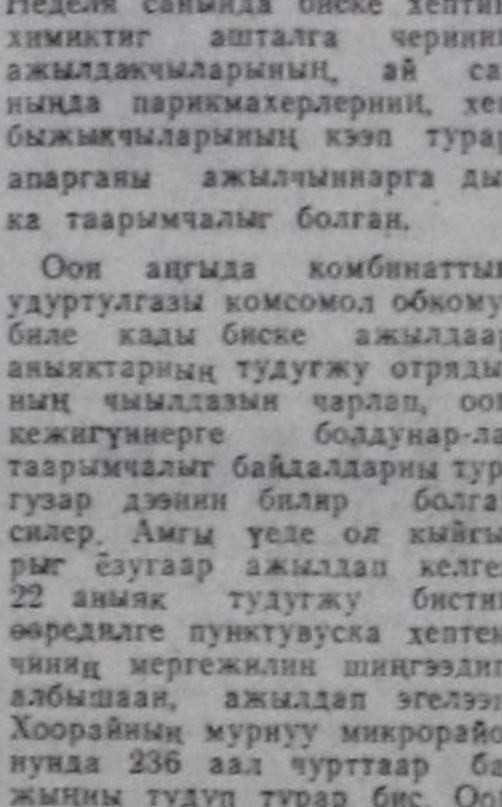
Бо четтестерин чыйла
талаш-биле кемгеле
ажылдап кылган доктал
хуралга хүдөөн алган то
гай кемгелерини кыла айт
* * *

Тыва АССР-ниң Министр

Экономиктиг

орбикчилаш, кургач
дөөлү дагы астаада чык-
кентемгелери ажилдап кал-
дында кулдарым камнаар
эртем-техникти дешчилер
ролон күштөрдөрү тала-
биле, анза планаащыкы
гаш организмизги ажил т-
зы-биле, материалды ку-
варлары чаригаары
нормазин сайыррагчыга
болгаш оларын камнап
дээш материалды дегки
бээр талазы-биле, социал
чырышты калбартыр бол
информацияны чектеге
ажыгалаптын сайыррагчы
дар талазы-биле сорулга
салдым.

Тыва АССР-ниң Министр
Чогулуниң Президиуму
хурдынга эске-да айтыр
ларын чууалашкан. Ону
ниспирде Чогулуниң Давы
нын бирги оралакчысы В
Кажин-оол эрттирген.

Оюн аңгыда комбинаттын удурутулганы комсомол обкомун биле кады биске аялдуу аныктыктарын тудугу отразынын чымалын чарлап, оюн кезижинерге болдунар-ла таарымчалыг байкалдарын тургузур дэвин билер болгасын, Амги уэле ол кийинкилер бузгар аяллан келге 22 анык тудугу бистин оюмдалыг пунктуска хептен чыдап мергешилин шиягэилин алышып, аялдан эгелээр Хоорайын муруну микрораи нунда 236 аал туртар ба жижын тудуп турар бис. Оол баштайгы 44 хавтирказы ке-дир чыдап бири чартында

отбиваются артистически ко-
рай, кёрдааслерниге чагч
эвэс удаа шайнаагид чөлөрлө
зэвс, ВУСПС-тиң диплома
биле шаынлаткан. Ычанга
манаа ажилдаар күзелин ий-
редил чедип кэрлер боду-
нныг шийитир хуулаң алг-
нынга хомудавас дээрзин
идетеп болур.

Н. БАЗЫР.

ЧУРУКТАРДА: профессор
дериниң XVIII область конф-
ренцияның делегады Н.
Шевелекин; комбинат
профвизиле комитетиниң ээ
чегий хураы.

О. ОХУМКИТИҢ фото-
ры.

Партия системаз

Өөредилг н сайзыра

езиниң
ңгай жыда

ЩАЦНА

Кызыл хоорайның теледүк ажилдакчылары туралы Украинаның найысылдагы залдап четкеш келгенге.

Социалистик чарыттын көрдүгенин өзугаар халасе бүдүрүлгенин промкомле болук муракчыларын.

Радиотелемеханиктер кулганизастарының чаа-чаа тип, чонга ачы-дуза чедир турарын белидин, ол ийги баштайт: ылымдын элге.

Ы - П У Т

езининг бө-
лүтёка-би-
Киев хоорай-
гелделеринде
лүтёкалар-би-
ң күсёли-би-
ианы ол.
жылды ор-
аларын дйеп
езининг куль-
беш чылдын
и бир айы

рыннн пл-
кининг ку-
Күш-ажылд-
лекция, бу-
пия, иже-
Николай А-
пор болгаш
үлүг-үзүзүн

Туристтер
раскаалды,
черлерден к-
ражып, ар

Ё В К А

лап тургаш, кийилер
утгаи-бола, сестка-хоён
кеадери, олардын амыр
чы туружу бижигил,
тамыкы ажил-чоруду
айып шашадери шу
медий алыры.

Уе бистерден исебел
ажылдын организистап
дарда ажил-херечик болу
ажылды толгаар чорудар
негер турар. Оз мергеле
литиктик чарымдыкын бая
нынча ажилыга бзаа нама
жур. Политиктик, эконо
тик ооредгелин чоруп ту
рынча толгаар утганы
кынны, методика талым-б
уруу талды болуру ме
аларды бичи амырлык
чымында ажилдаш
партия комитеттеринин
партия организаштаринин
пропагандистиян ажилы
ооренин көөр, чер-перге бар
чедер укурлук. Күш-ажыл
коллективтеринин, нини
практикажын амыралды
ханы анализлет көөрү, ки
тер-беле амыралчык бесе
дыкка хей чтвеге ооред
илекейлик ажилдарын
таалар кыйгырар. Чер-ч
чыкты тутушунери кыл
пудиттеринин ажилы

Партия өөрдөнгөзүнгө дагды угалайышкын политикти чыгарышкын-биле кат ажалчы коллективтериниң хабаруу кылган чоруду ту ажалдарын аразында кари калк чүдөлери ажил этерге, эренгөйлешкенин уштуу ринга дуалаары чутаагы билчылза-даа марксисинин теориянын ужу-дунга куулаа бил булу чор тас чайлаары хажаа-даа тас ужурут бил. Чамды политикчилерге чүгүл бурулу айткыларын чутаагы жырныга өйлөжү бээр тас рылдары бери баша чап эвес. Билди таарылгада да накталар боттарынын кал чоруду турар ажалдарын дугайнда кууздун-биле гаалажы турар, а теория тыгылларын амгы үеп политикти болушукунар амгы чамды маргылаа айткыларын дугайда гаа үүпү калыт. Мыт олурдурт, олну хан анал теип шылаас чоруткар кал койов.

Политиктиг, экономиктиг

чал сайлам, ол хевирден
туруп чадап, айгымс айтай-
кыгга чынгыма берген
чыдагдан болуп турары
гаажок.

База ол ышкык өрөдү-
ниң бө хевирин улам сайы-
дып чорутарда дынакчыла-
ш бот-өрөздөлөргө арта-
рык ажылдарынең чың-
салбай, алдындагы чың-
ыккын айдеп турар прола-
дистер маназ шалтык че-
рип, олар дынакчыларын чы-
лык политиктик өрөздөгө
«хереглекчилерни» кылды
ажылдарын кызымдап туру-
да. Чогуна-на ол чыдагдан
биле дынакчылардын ды-
хай кезин ном, персоналче-
терин ажылга билбес бо-
турал турарын хайгаралды
багыткан, харин-заа өрө-
дөлгө хайтары белең бир т-
да белең ол дынакчыла-
чугуе бирзүүн оюн кызын-
ге белеңдерине доктаам
ажылгап турары илэрзэ.
Марксисче-ленинчи өрөздө
ниң бир кол сорулгама —
жылериң бот-кызындыл-
ды бот-өрөздөгөк өрөдери.
СЭКП ТК-ның юны (1986)
Пленуму он нийти беш

бөлүк айтырыглар айы-биле
хинаалдары чорудары база
ажыктыг.

дәстігі болғаш шынары у
ны әде тургузарының темп
мын әм-дә таарымчалыг
де делегастар чугаалп турга
ботанншышыны дзеп коллект
ашкы бурұрунун бейик хар
н чер болганда чедип алы
лел активчилери әм-дә чедип

Белин
бол-
саан
Рефор-
бур-
ылга-
дөн
жылда-
рудуу
на рес-
чога-
деме-
лери
ге
буа-
мере-
делеринге дуу-
рылга-
чуу-
Бүткө
а халы
анай
амгы
дега-
Росси
ди шко
ажылда
ның
ажылда
болган
рышк
Проф
тур орг

тр чогуур үезинада таарышты
дынгап турар ужурауг.
режиссиде специалистрин эве
Гөрөн чуртуугустун патриотун
тамактазын белгизгенин бисте
рар деп, сапал бергеннен дем
кисизиниң чырымышкын, дээ
ил эртем албан черлерини
ин профвадиле конференцияла
ЭКП ТК-ин хырымалгалы
чадын мианастерстволарын
оларнын уурутучулары ки
республика комитетинин ууру
онгаан,
(САТА)

ССРЭ-нин Министрлер Кабинетинин Совет Эвэлелинин

амышарал-биле харыс холбо
билер кылдар каныгы азы
дарыи кыллар чорутса эки
Амаа харыи түгүл чаа
политикти кытталыи биле
тем "агады биле зейне
доктооаалды биле хере
СЭКП-ни теория болганы
литыгазын кол болганы
гын өөрөнэрин организаст
тураш, партия организаст
тураш, партия организаст

дигилте ажилды белдир-
че партия комитеттерин, па-
тия организацияларын ки-
чиртган. Ажилчы чоңуну
сисия-ленини өөрделгенин
сорууларын угалымыш
ны-биле сайзыраггайды
чорууар жүрүлүг бис.

(«Политическое самооб-
зование» журнаалдан).

нында Куруенин
елинде

тур чүк-биле чажылы-би-
оралгашыкшынын Куру-
енин воюбда болурубан.

ТИНЛЕП ҮНДҮН

МУССА ДЖАЛИЛЬГЕ

Айырап-тайт тоолоннарда,
Аас хуантуй херинде,
Алдиналган хову келер
Айттыг оолак калдык ора,
Кызыл-даван тоскесек
Кыдым-биле шаал эртер
«Амды оолчук мен-дир
Мен-дир мез-деп
Ам-на танааш...—оттуп
Келер,
Соок даш хала, демир
Соңгажыктан хенжиг чырык,
«Кыргыт» диген холда
Карап-маша кестүп келер,
Балыг-бышкым, эрипеп
Мага-ботка чагыртпай,
Байгы арктан күжү
Бажым чоргаар көдүрүп
Азарганчы саамыннарга
Чүрөө изил ханы-биле

Ажыг, килең өжөн долган
Шүтүртерчи бижип каан
Кырында бо балым бижип
Кылаш кымын шыгаан
Демиселди күштүг ырын
Тендир дивейи мрлап
«Мени тутнаш, кууң
Кымып,
Бектеп, хүлүп азын-даа,
Өдүрүкчү мурун орта
Өршөз дилеп сөгүрбөс
Ала-чурттуң хостагазын,
Аас-кежи, алдары дөшт
Өтөмчөйдөн байырлашкан,
Өдүмчө дорт кылашпалың!
Араатаным фашист чоку
Ам-тынның үскен-даа бол,
Дидим хостуг мрларымга
Дириг артып тинлеп үнүң

Э. МИЖИТ.

САКТЫ БЭЭР МЕН

Өскөн төрөзү бузунумга
Өртөп каап дег турбас-тыр
Өндүр чагай Ала-чуртуң
Өдүрүкчү артып-дир мен.
Каа-даа бол чораймал,
Карааткын эрипес-тир.
Каас-чараш бойду-тур-дур,
Хайым ишча чоңуг боор-дур

Ыр, хог, ажал аан туттуп,
Ырак-чоокта диймитилген
Ырымдын үзүп, аан чыдар
Ыдыг булду бисте чоң-тур.
Ычала-даа төртүтүнгөн
Ынак чери дүтүн эрчим.
Ырак-улак чорук бээр мен.
Ылап доран сақты бээр мен.

Э. КЕЧИЛ-ООЛ.

ҮЛЕГЕР ДОМАКТАР

Ыргактын хондурду берсе,
Ыныктың чарыгы белен.
Үптү үтүгө домейлесе,
Үсөнүң үнөзүн дөйөйлөтсө.
Хомустуң дымлапдан
Холчунуң дымл үзүн.

Томааның хундуу,
Тоолугу сургап,
Дийнагың чагы,
Дийнагың чамы.
Шүтүктүң сөзү
Шүтүктөн чидиг.

К. САМБУ.

Уругларга—тайбын дээр!
М. ШАХБАЗЫННЫҢ ФОТОЗУ.
СЭТА-ның фотохроникасы.

СОНУРГАКТАРГА

ДИНОЗАВРЛАРНЫҢ ИСТЕРИ

Чүс миллион жыл бурунгаар
Памир-Алайды амгы дагла-
рынын девисээрлеринге ди-
нозаврлар чурттап турган. Оң
дугайында бурунгу советтар-
лардын истерин коон тыяк-
ты херекчел турар. Ягтоо
деп дагдан баткан хеминг
шаламда чуртта чүгө бир ду-
гаар эвес, харын-даа назы-
хар талазы-биле өлгөн селес-
келеринин чурттап турган че-
ринин эң-не бурунгу истери ты-
ылган. Дорт салтады арты-
тып калбаан, муңгаранчыг
уугу амгыларын уугу айы-
ныл-кылаан өлгөн ам-да
шиктирелетинин тыяктык
боол турар. Бичангы селес-
келер-биле холбашкан тыяк-
ла чүгү буртук оңагай со-
лун чүгү кылдыр үнелетпелли
турар.
Хеминг үстүндө эленин
орту чөдө ийи буттук селе-
скел-ини тыялган, оң хем-
инг 75 сантиметр, а бажы-
мын уузу бүдүн чартык метр
чедип турар. Шап илгир хем-
ингдин истер бистин чурту-
вуста дыка эвеш тыялган.

В. ФРОЛОВ,
СЭТА-ның корреспонденти.
Душанбе.

СЕРЕҢМААНЫҢ ИЗИ

Эскет чок кижилер дугайында чугаа

Бо хүнериниң деңгээли-биле азыр болза, Серенмаа
деп угбай, харын кыргын-авай чурттап чораан. Төрүт-
түнгөн че-Бай-Тайганың Шуй, үзү—1917 чылдын
феврал, дорту-биле чугааларга, Октябрьдин чакы-
чы. Соолуг ийн сөксө ол бүгү наамында чоргал-
лап, бар турган күжү, билини оңу уугу херезиге чү-
мү-биле берген. Ам ол дугайын маңа кыскамы-биле
чугаалап көрөзү.

Ол биче сеткилдиг херо-
жен кижиниң ат-шалазын до-
луу-биле Серенмаа Байыр-
оолуна Хертек дээр. Тыяда
ылдыг Серенмаалар чүс-чүс,
харын-даа муң-муң, бир эвес
оларның амдырал-чурттал-
ганынче ландыр бакмылап көөр
болза, чоңуң бурунгаар хөг-
жүлөзүн шынал-ла кылды
бөдүүн, эскет чок кижилер
иниеринде күткөп алган чо-
руур деп болал кижиниң ба-
жыга доран чык дээр.

1930 чылда тыяа бижип
тыялган соон дарыг, Шуй-
нуң Сарыг-Белге узан-булун
дээр ийн өрөл бажың көстүп
келген. Бирөөнүң бора бу-
дун шала дурудуң чүс, бар,
өскөндөң чү-даа чоң. Орта
Хертек Серенмаа өрөөнүң че-
ли келген. Ол үдө кижилер-
ниң өртөм-биле деп хуула-
зын чүгө сундуулу келер-
гү турган. Алдан хире яны-
гүр назы-харыг уруг-дарыг
чыгып келген. Аш-чечин
шала чок өрөмчө үлчүлөп
алганар. Шалазын өрөзлө
ам болза, кызым ол.

Кызым-Маалыкка тыяа би-
жиптиң түр сургуулу доос-
кан Хертек Борбак-оол баш-
кылап эгелзэн. Кыдыраш,
саазын деп эрткенер чок.
Ус-биле чатгаш, хүдөл каан
калбак шаштарга, хан дөш-
кын дег, шаштер-биле жүжү
шыйып турганар. Ол дуга-
йын амгы номчукулур дил-
наанар болбай. Бичан кал-
бак даштар, ак хар, сөс ба-
паан эленингер билин саамы
орнуу солуп турган. Бүгү
сургууларга чыгыс өрөдөл-
гө ному, чангыс караңдаш
бар. Ол караңдаш деп алаар
элениң ишты чүгө баш-
кымы ажылап турган. «Ужугу
ала алды» бижиктиң ылдыг
болбазын этти маңадап кө-

рүп турган бис—деп, Хертек
Серенмаа үргүлү чугаалап
чораан. Улан-булунуң сур-
гуулары даштыга одаг сал-
гаш, боттары аш-чөм кылып
чип турганар. Бичан чо-
рааш, Серенмаа бижиктиң ки-
жи апарган.

1931 чылда «алдан-сургуу-
лу» өң өрөөнникчилериниң
бирээни Хертек Серенмаа ар-
эс кижигүөгө кирип алган.
Оон-на анык кыстың төй-
нүгүн ажалы эгелзэн. Бат-
тай бижик башкылап турган,
Уениң өскөлдөң ылдыг—
бодуң өрөөнүң алган-дыр сен,
ам өскөлдөң өөрт.

1934 чылда байларның ма-
лын хавыргаш, болзаы беш
челес амылларга үлөп берип
турган. Ол дээрге Тыяага аң-
ды демиселиниң чидиг үзү
болган. Бичан 17 харлыг
өвөзүн Серенмаа байларның
хөргөжиниң хавыраг комис-
сияның кижигүөгө кирген.
Ажыл дээрге баш апкан—
адыларның даңымын кы-
лар, байларның шашыра,
шашыра хөргөжиниң бүртү-
кээр, нам-чакыттың политика-
зын араг пошта таймлыр-
лаар, оң калыңдан доорат-
тай кыжандар, халлаш-
кынар мырыпай үзүбөс.
Кортуң кижин апар бажым
байтыгай, бууду бижип суккан
херээ чок.

Никителдин өрөөндөң үз-
кандөң чөмчө-түскө-
жыжыкчылар, өкөзүлгөдөр
чылбай чок. Чаа чүс на-
лаа бергелерге тыттыр, чаш
урут белегн ым-сым-биле тө-
рүтүңер.

Уениң эртенки барында-
лааш, оң адын сураш чоор
бис, бир-ле кижин чыккың са-
ды кылып тургаш, ирилди
байың алган. Хөргөң хавы-

раын арааттар оон эгелзеп ки-
рипкен. Чымылган оон ым-
лөс, чымыл-кымыл-кымыл-ла.
Байың малын кажаалапкан.
Комиссия кижигүөгө кирип
аразында Серенмаа бажы бар.

Комиссия даргазы барып-
барып ол чингел байың бир
дугаар халыкың адын
адааш, алаа 1 аттың, 4 бени,
1 бажыңды икити, 10 ажыг
шээр малды үзүп бээрге, ка-
рачак күжүр... моорал бары-
ушкан. Бүгүрөөзүн ол-дур.

Ядыларын өөрүшкүзүң
чүт дээр! Хемчү үскөн ма-
лың алыс-кымыл-кымыл-ла.
Ир-шоор-биле холдуң.
Серенмаа Байыр-оолунаң
кулаанга бүгү наамында аң-
гың мр болуп дийналы
чораан.

Сураа билин үнөмүн араг
херожен кижиниң артыртып
каан уугу эвес архивин ажып
көөр болза, оң элениң тө-
рүн чиргет, төрө чоңуга
арттырып каан ханы ийн—
төс. Бижик бөлөсө кижилер-
ниң караш—тырлар дээр
Серенмаа аалдарын уугу-чи-
дин чок кезип чораан. 1936
чылдан Шуй сумунага херо-
женер дасымың даргазы
апарган.

1941 чылда партия кижигү-
өгө С. Б. Хертек кирген.
Ол-ла чымын Ала-чурттуң
Уугу дайымы эгелзэн. Уугу
чок Хертек Серенмаа мадыр-
лыг Кызыл Шертег дуулаар
талазы-биле белек комиссия-
зыңың даргазы апарган.

1942 чылдын январда Бай-
Тайга кожуң тургустунган.
Бичан Хертек Серенмаа ко-
жуңуң хероженер дасын
удуртуп кирипкен. Оң-бис
кады кожуңуң, белек комис-
сиязыңың даргазы боду бер-
ген.

Ала-чурттуң Уугу дайымы-
ның чымыларнда бөдүүн араг
херожен Хертек Серенмаа-
ның кылган ажал-хероң кий
саныг хүдүлүк болган мак-
тад бижиктерден аңгыла,
«Ала-чурттуң Уугу дайымы-
ның чымыларнда мадырлыг
күш-ажылы дээр». «1941—
1945 ч. Ала-чурттуң Уугу да-
йымына Тикелелгенчү үжөн

чыла». «Күш-ажылың хоочу-
лу» медалдар херечиле тур-
тар. Ол дээрге аар деңизинг
түмөс-дир.

Оң-көс дег илдекейлиг араг
хероженниң дөй-инити
ажыл-жи чүгө оң-биле ки-
зыгаарламас. Тыяага коллек-
тивизацияны баштайгы хүн-
неринден эгелзеп холхозка
тууду бригаданың бригади-
ры апарган. Херожен эвес
ажыл! Могаг чок коммунист
кадыг-даа ажалдан каларла-
аан. Уругтар салым-даа эр-
гелзекчелер чораан. 60 хара
чедир таңкылаан. «Ол хай
акша-хероңиң сүрбөз, партия
кайнаар чорударыл, аңаа
ажылап чораан. Партияның
бөдүүн дайының.

Серенмаа Байыр-оолуна
хөй-инити даала чок тур-
баан. Сумуку, кожуңуң
ажылы чоңарың Бисе ху-
ралдарың кижигүөгө, кө-
дө болгаш район Советтериниң
депутаттың, СЭКП Бай-
Тайга райкомунуң кижигү-
өгө чыгыс эвес удаа сойгу-
дун келген.

Түңея:

Партияның илдекейлиг да-
йының, могаг чок суртал-
чы, ады уругуң илде Сер-
енмаа Байыр-оолуна Хертек
чүгөдөң, кыраан наамы-
да 48(!) рубль пенсиялыг чо-
раан.

Айтыртыг:

Илдег бөдүүн түңе кижини
онка «саякат» шыдаар бе?

Бодаалар:

Кижин дээр турда, оон
алдыг ылдыг түңсөлдү кы-
лар, ылдыг айтыртыг кы-
лар, амыг Серенмаа Байыр-
оолуна соонда кижилерге ба-
за ажыгыг чүдүлгө арты-
тырп каан-дир.

Ам оларга дайып алган

чамдык бодааларын бижип
көрөзү.

СЭКП-ның XXVII съездин-
ин соонда, совет илдекей-
лика хай каа чүдүлгө төрүт-
түңу турарын билер, бис
Олар шүтү-ла чангыс сорул-
га— совет кижилерин
амдырал-байдалын чаагай-
ларынче уугулаан болуп ту-
рарына чоң өөрүп, деткип,

карак амыла күш-ажыл-биле
ларымлап турар.

Чамдык кижилер, эгелзеп
чугаалааның ылкыш, ыл-
кыш Серенмаалар Тыяага чүс-
чүс, муң-муң дээр чалавас.
Шын харын. Ыдыг кижилер-
ниң хөргөй болгаш бистин
ас-кежикчилер-дир. Амдырал-
дың аар үргөсн ылдыг Сер-
енмааларың ханыңдан тут-
тунуп, эктиңден калбактың
келген. Бичангыш бистин
амдыралымың чараш, бай-
лак апарган.

Улусту Тыяаның үзүндө,
үстүндө алаанымың Серенмаа
Байыр-оолуна ылкыш, пат-
риоттарга ажал-шалам-даа
турбаан, күш-ажыл дептери-
даа, турбаан Бодуң билин би-
лир мени, бистин чеге база
Кыргыз Ноган-оол, Ховалыг
Тас-оол, Олар Нургас, Мон-
гол Шаньда дээр ылкыш ин-
туристар холдөс лелси-
лөс 12(!) рубль аң чордулар.
Пенсия тыясырда, чүгө са-
зын көрбөй, шалың шы-
ныгызын барындаалайын
улусту Тыяа үзүндө оңагай
байдалдарын база өрөөнүң
көөрү чугула.

Шын харын, экономикада
рубль-биле контроллар деп
негелде бар. Совет Тыяаның
кытайлыг херек-тир. Ынан
күш-ажыл дептери, шалың
системазы тура берген. Кижилер-
ниң кайы хире ажылап
чоранын ал турган ажалы
херечилеп турар.

Коммунист партияның
болгаш Совет чакангыш шит-
тир-биле дайының болгаш
күш-ажыл кожуңуңуңуң
кыжыраг оңагай орналаш-
кын тургузуп турар үстүндө
бодаларга харымы бээр деп
илдээр апар.

Ам хүн бүрүл Серенмаа-
лар улам-на эвешеп бар чи-
дар. Бичангыш арктан ылкы
кыжыраг оңагай кезинтсиз-
ли салырын үе неген турар.
Тыяаның салым-чолуна тө-
гүңү омагай тускай байдал-
дарын уугу нерлер билген
турар үстүлүг.

К. КУДАЖЫ,

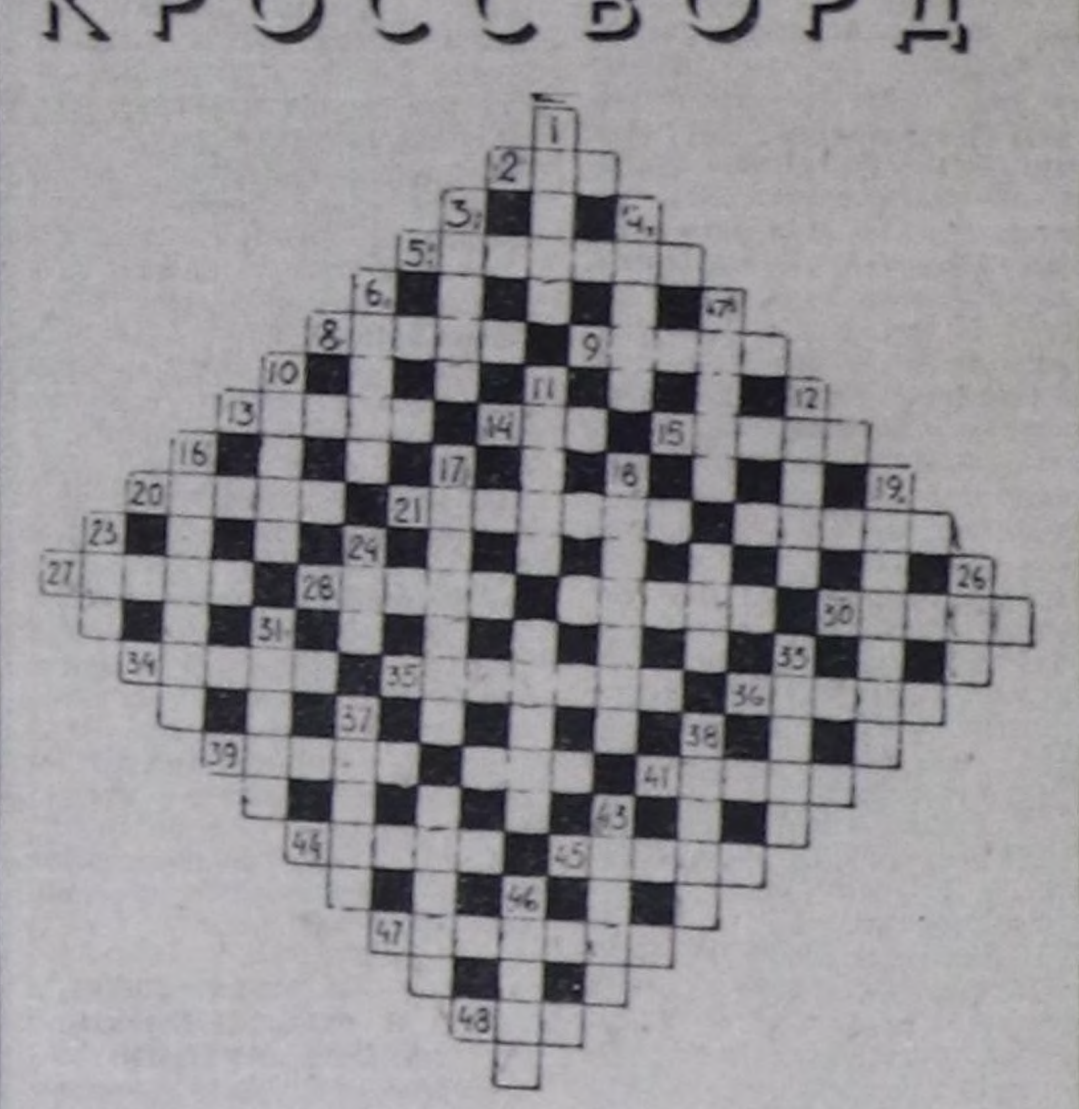
чогаалчы.

ДҮРГЕН ЧУГААЛАР

Шай—
Шайдыр
Шайзын,
Шайзын,
Шайдыр!
Дүс—
Дүсүдүр
Дүсүдүр,
Дүсүдүр,
Дүсүдүр!
Чигир—
Чигирдин
Чигирдин,
Чигирдин!
Аяк шай—
Аяк шайдыр
Аяк шайдыр,
Аяк шайдыр!
Аяк шайдыр!
Аяк шайдыр!

О. ДАРЫМА.

КРОССВОРД

УЗУН ДУРГААР

1. Чер кырын толарткан чурук. 3. Азыра, амыта. 4. Бойдуста эскерилешкен. 6. Тыяа чөм айма. 7. Советтар амытан. 10. Деңиз хемээли. 11. Тыяа оюн. 12. Чымыл мал. 16. Паштаңыла херексели. 17. Тыяа эр кижин ады. 18. Көж кижин апарды. 19. Анык драматург. 21. Олардын иштин. 23. Саа айма. 24. Чалгаа күш. 25. Дүн күжү. 26. Чымыл бир эртендес. 31. Спорт херексели. 32. Ажыл төлө-яр. 33. Унун айма. 37. Унелг тыяш. 38. Школа херексели. 42. Суг амытан. 43. Суг түңүт. 46. Чимс айма.

ДОРА ДУРГААР

2. Бак ады. 5. Хору күжү. 8. Азыра күш. 9. Эң-не хор-ды. 13. Мылкы чурту. 14. Агаш чылар суг. 15. Бөлүк кижилер. 20. Ровно областа хоорай. 21. Соол маң-наар амытан. 22. Куудумда ажыг салыг. 27. Анык херексели. 28. Чымыл. 29. Арга-ныштыг бөдүл чөм. 30. Бич-чү. 31. Чиндиргет чөм. 35. Бажың азылаш. 36. Газ. 39. Дала амытан. 40. Даварын херексел. 41. Совет наия. 44. Эң-сеп шыгаар чөм. 45. Орус оюн. 47. Ажал-агый херексели. 48. Тыяа фамилия.

Кроссворту С. ХЕРТЕК тургускан.

Көк-оолдун «Хайраан бот»

Шин 1900 шапта эгелзеп
Касса 10 шаптан эгелзеп
ажылап турар. Коллектив-
чагыларын хүлөз адыр. Те-
лефоннар 2-25-49 болгаш
2-35-88.

Декабрь 20-де, Тыяаның

хожун-шын театрына, В. Ш.